

ש"ץ – בין שליח לציבור

משנה, ראש השנה פרק ד (חתימת המסכת)

מי שברך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים.

כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב. רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן:

משנה, ברכות סוף פרק ה

המתפלל וטעה סימן רע לו ואם שליח צבור הוא סימן רע לשולחיו מפני ששלוחו של אדם כמותו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא כשהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לד עמוד ב

תניא, אמרו לו לרבן גמליאל: לדברך, למה צבור מתפללין? אמר להם: **כדי להסדיר שליח צבור תפלתו**. אמר להם רבן גמליאל: לדבריכם, למה שליח צבור יורד לפני התיבה? אמרו לו: **כדי להוציא את שאינו בקי**. אמר להם: כשם שמוציא את שאינו בקי - כך מוציא את הבקי...

תניא: ברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים - שליח ציבור מוציא הרבים ידי חובתן, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כשם ששליח צבור חייב - כך כל יחיד ויחיד חייב. מאי שנא הני? אילימא משום **דנפיש קראי** - והאמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך. אלא משום **דאושי ברכות**.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק ד

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין - הולך לו אצל מברך ואינו הולך לו אצל תוקע, למה? **שהכל יודעין לתקוע ואין הכל יודעין לברך**. דבר אחר -

אדם מוציא ידי חבירו בתקיעה ואין אדם מוציא ידי חבירו בברכה...

רבן גמליאל אומר **שליח הציבור מוציא את הרבים ידי חובתן**.

ר' חונה רבה דציפורין בשם ר' יוחנן **הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתה**.

קרוב העדה - ד"א אדם מוציא ידי חבירו בתקיעה. אפי' ביחיד וכשימצא שם אדם אי יכול להוציאו משא"כ בברכה אינו מוציא אלא ש"צ בעשרה:

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ל עמוד א

כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר: כי מסיים שליחא דציבורא תקיעה ביבנה - לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא דיחידאי!

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ח

א"ר יוסי בר' נהיגין תמן במקום שאין יין שליח ציבור עובר לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע וחותרם במקדש ישראל ואת יום השבת

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה ט

שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן, כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כמתפללין, במה דברים אמורים כשאנו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צב עמוד ב

צבור בגדולה ושליח צבור בקטנה - יוצאין ידי חובתן. **ציבור בקטנה ושליח צבור בגדולה - אין יוצאין ידי חובתן.** תשעה בגדולה ויחיד בקטנה - מצטרפין, תשעה בקטנה ואחד בגדולה - אין מצטרפין.

חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף צב עמוד ב

ציבור בגדולה ושליח צבור בקטנה יוצאין ידי חובתן. שהרי שם הגדולה על הקטנה והרי זה כאילו שליח צבור עומד עמהם, אבל צבור בקטנה וש"צ בגדולה אינם יוצאין ידי חובתן כי הקטנה אינה גוררת את הגדולה כדי לצרפם, וא"ת מ"מ תגרור הגדולה ששם ש"צ את הקטנה לצרף הציבור עמו, י"ל דהא ליתא דכיון שאין בגדולה דבר של עיקר כי הצבור הוא העיקר שבאין לצאת ידי חובה ולא השליח כי הוא המוציא והוא שלוחם וטפל להם, ורש"י ז"ל כתב וצבור דקיימי בקטנה לא מצינן למימר דשייכי בתריה דרובא בתר מיעוט לא משתדי וקרובין דבריו לדברי התוספות.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כח עמוד ב

אמר ליה רבי זירא לשמעיה : איכוון ותקע לי. אלמא קסבר : משמיע בעי כוונה. מיתיבי : היה עובר אחורי בית הכנסת, או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת, ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כוון לבו - יצא, ואם לאו - לא יצא. וכי כוון לבו מאי הוי? היאך לא קא מיכוון אדעתא ידידיה! - **הכא בשליח ציבור עסקינן, דדעתיה אכוליה עלמא.**

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא ג - זכור

ומשה ואהרן וחור עלו ראש הגבעה. מיכאן לשלשה שצריכין לירד לפני התיבה, שליח צבור, ושנים מסייעין.

"עם כניסת היום" ש"י עגנון

פיניתי את לבי מכל מה שעשו בנו האויבים והרהרתי במעשה יום הכיפורים שממשמש ובא, שהוא יום טוב קדוש שכולו אהבה וחיבה ורחמים ותפילה, שבאותו היום תפילתו של אדם חביבה ורצויה ומקובלת יותר מכל הימים. אלא הלואי שיעמידו בעל תפילה הגון לירד לפני התיבה, שבדורות האחרונים נתמעטו שלוחי הציבור שידועים להתפלל ונתרבו החזנים שמכבדים את גרונם בניגוניהם ומשעממים את הלב. ואני הרי צריך חיזוק, ואין צריך לומר בתי הקטנה, תינוקת שנתלשה ממקומו.